

עלוך שבועי מבית 'בני אמונים' וכל המאמרים

חג הפסח

פניני תפלה ואמן על סדר ההגדה

מאוצרות אמונים

שלושים ושתים ברכות בלילה אחד!

"שהחיינו וקיימנו והגייסנו לזמן הזה"
כתב הרב הצדיק רבי שמואל המירנר:

"בא אחי וראה כמה ברכות אנו זוכים לברך בלילה הקדוש והטהור הזה: ארבע ברכות דקריאת שמע, שבע ברכות דתפלת שמונה עשרה, שתי ברכות דהלל, שלוש ברכות דקדוש, 'בורא פרי האדמה' דכרפס, 'אשר גאלנו', שלוש פעמים 'הגפן' - על שלוש הכוסות הנוספות על כוס הקדוש, על נטילת ידים, 'המוציא', על אכילת מצה, 'על אכילת מרור', ארבע ברכות דברכת המזון, מלך מהלך בתשבותו, ברכה מעין שלוש, ברכת 'המפיל', סך הכל ל"ב ברכות.

וכשיתנו לנו השם יתברך במרה את בית מקדשנו ונברך עוד שתי ברכות: 'על אכילת הגזב' - על חגיגת ארבעה עשר, ו'על אכילת הפסח' - על אכילת קרבן פסח."

מזכות בליל הסדר? אות ענן כאן המקום להוסיף, כי כמה מברכות אלו הן נדירות ביותר ונתן לברכן רק פעם אחת בשנה. על כן בודאי ראוי ונכון לברכן בשלמות באגני מי שיצגה אחריהן אמן (ראה זמר ערב רמא א).

מצה בלא שבע ברכות

"הא לחמא עניא"

בירושלמי (פסחים א ע"ש) השוו חז"ל את האוכל מצה בערב פסח למי שנושא אשה בלא חפה, ונראה כי קשר הדוק קם בין השניים: כשם שבגשואי אשה יש לברך את שבע הברכות הנאמרות בסעודת הנישואין, כך גם באכילת מצה יש לברך שבע ברכות קדם אכילת המצה. א. בורא פרי הגפן על כוס ראשונה ב. ברכת קדוש היום ג. 'שהחיינו ד. בורא פרי האדמה' על הפרס ה. 'בורא פרי הגפן' על כוס שניה ו. 'המוציא ז. על אכילת מצה. 'שבולי הלקטי סי' רח

ברכה על מצות ההגדה

"מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים"

רבים שאלו: הלוא ספור יציאת מצרים בליל הסדר הוא מצות עשה, ואם כן מדוע אין אנו מברכים עליו ככל המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו ונצונו על ספור יציאת מצרים?"

כפי שיושבים נתנו לקשיה זו:

יש שכתבו כי אחת מהברכות שאנו מברכים בלילה זה מתייחסת גם למצות ספור יציאת מצרים, ושלוש שטרות מציינו בענין:

א. האבודרהם (סדר ההגדה) כתב שברכת הקדוש שבה אנו מזכירים זכר ליציאת מצרים, מועילה גם למצות יציאת מצרים.

ב. ה'שבולי הלקטי' (סי' ריח) כתב שברכת 'אשר גאלנו' שאנו אומרים בסוף סדר ההגדה משמשת גם כגברכת המצוות על מצות ספור יציאת מצרים.

ג. בשם 'האמרי אמת' הביאו שבברכת ההלל יוצאים אנו ידי חובת ברכת המצוות על ספור יציאת מצרים. שהרי פרק מ"ד בורא, 'בצאת ישראל, המתניח לנס יציאת מצרים' (הגש"פ לקוטי 'הודה' עמ' לא).

אולם אחרים תפבו שאכלו לא נתקנה ברכה על מצוה זו, מהטעמים דלהלן:

א. הרא"ש (ש"ת ב'שמים ראש' סי' קצו) פרש שלא לקנו 'ברכת המצוות' על מצוה שהיא גופה ברכה. וכפי שלע מצות 'ברכת המזון' איננו מברכים כיון שהיא עצמה ברכה, כך על אמירת ההגדה שהיא כלה כעין ברכה ארקה המסתיימת בברכת 'אשר גאלנו', אין מברכים.

ב. הגאון רבי צבי יחזקאל מיקלאהו (ש"ת 'תירוש וצהר' צא ד) פרש זאת על פי דברי האור זרוע' (ח"א סי' קמ) שאין מברכים 'ברכת המצוות' על ברכה שחייבה תמיד וקבוע. לפיכך אין מברכים על ההודאה על נסי מצרים, שהרי ח"ב אדם לזכר בכל יום את נסי יציאת מצרים, ככתוב (דברים טו ג): 'למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך'. והיות שמצות הספור בליל הסדר הנה חלק בלתי נפרד ממצות התזכרה התמידית, על כן אין לברך עליה.

ג. רבי ישעמאל הכהן רבה של מודנא שבאשכנז (זב"ב פסח קד"ב אות ב) הביא בענין זה את הכלל הידוע (ראה ש"ת הרשב"א ח"א סי' יח) שאין מברכים על מצוה שאינה תלויה כלה בידי העושה, מפני שאפשר שלא יתמצה חבירו ותתבטל המצוה. לכן מצוה זו, שעקר קיומה הוא בדרך תשובה לשאלה של אחר (ש"ע א"ח תע"ז), כלשון הפסוק (שמות יג ז): 'והיה כי ישאלך בנך', ותלויה היא בצדעת אחרים - אין לברך עליה.

יציאת מצרים ואמן

"מששה רבוי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בו עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון"

האותיות הראשונות בשמותיהם של התנאים הללו - אליעזר, יהושע, אלעזר, עקיבא, טרפון, מינץ צ"א כגימטריה של אמן.

כי כשם שמטרת העסקו בספור יציאת מצרים היא הגברת האמונה בלב האדם, כך גם ענית אמן נתקנה להשריש האמונה בלב האדם, כפי שכתב רש"י (שבת קט"ב) שהעונה אמן 'מעיד על בוראו, שהוא אל מלך נאמן'.

הגש"פ 'עולת מועד'

למוד כונת אמן

"צא ולמד"

בדרך רמז אמר 'החזקה מלבליו': המלה צא הנה בגימטריה 'אמן', הכוללת את שמות ה'ג'ה ו'אדנ'י. ונתן לדרש: 'ולמד צ"א' - על כל אדם מוטלת החובה ללמד ולהרגיל עצמו לכון את היחוד הקדוש של ה'ג'ה ו'אדנ'ת הכלול בתבת 'אמן'.

'אמרי יוסף דרושים להקפות גו

מפרסם ידוע שהיה 'החזקה מלבליו' נוהג מדי יום ביומו לקרוא אליו לילד ש'אימר לפניו ברכות השחר כדי שיוכל לענות אחריו אמן.

'שמון הטוב' ב כה

עניש המזלזל באמן

"אלו עשר מכות שבהיא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים... חשף"

בהר הקדוש (נהל רפה ב) מובא שהמזלזל בענית אמן ידון לעתיד לבוא בחשף ואפלה, ויורד למדור התחתון שבגיהנום. רמז לדבר נובל ללמד מקד שאלאחר מכת חשף נאמר (שמות יח ח): 'צא אמת וכל העם אשר ברגליך' צא בגימטריה אמתו. לרמז שאמקצועת ענית אמן יצאל האדם מחשף ומאפלה.

הודאה גם על בן שאינו חכם

"ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בני דברה תורה..."

ארבע פעמים נאמר 'ברוך' כנגד כל בן ובן מארבעת הבנים. דרש מקד הגאון החיד"א: כשם שהזכה לבן חכם מברך ומודה לה' על שמחתו, ככתוב (משלי א): 'בן חכם ישמח אב', כך גם מי שיש לו בן מאחד הסוגים האחרים; רשע, תם או שאינו יודע לשאל צריך להודות עליהם, שהרי כבר אמרו חז"ל (ברכות לג ב): 'ח"ב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה'.

זהותו של מחבר ההגדה

עבדה מענינת אמר הרב ר' בנימין מפשיסחא: נסח ההגדה, ובפרט לשון 'ברוך המקום ברוך הוא, מוכיחים כי אליהו הנביא חבר את סדר ההגדה של פסח, כי פעמים רבות מציינו אף בתנאי דברי אליהו שגאמרה לשון: 'ברוך המקום ברוך הוא'.

הגש"פ 'שמחת הרגל'

ועל פי דברי הרומן (בהקדמה) שצריך כל מחבר להזכיר שמו בתחלת ספרו, נתן לומר שאף אליהו רמז שמו במלה הפותחת את סדר ההגדה: 'הא לחמא עניא' - 'הא' ראשי תבות: הנביא אליהו. הגש"פ 'ברכת אברהם'

הקדוש ברוך הוא פותח לשאינו יודע לשאל

"ישאינו יודע לשאל - את פתח לו"

בשעת אמירת סדר ארבעת הבנים, רגיל היה הרב הקדוש רבי יהושע מבעלזא לחזר על דברי הרב הקדוש רבי צבי הירש מרימינוב ז"ע. טוב מקלם הוא הבן שאינו יודע לשאלו! ובאר: כאשר נצרך יהדי לישועה, רגיל הוא לעלם בתפלה ולבקש מהבורא יתברך על מה שלפי דעתו חסר לו. אולם באמת התפלה הנעלית ביותר היא דוקא כשאין האדם מפרש כלל את החסר לו, אלא מתפלל לפני הקדוש ברוך הוא שימלא את כל חסרונו, מתוך אמונה תמימה שבודאי יודע הבורא יתברך בעצמו מה שחסר לו.

ועל כך רמז כאן בעל ההגדה: 'ישאינו יודע לשאל' - מי שאינו יודע מה לבקש, רק שם בטחונו בבוראו שימלא לו את חסרונו, 'את פתח לו' - הקדוש ברוך הוא בעצמו יפתח לו שערי רחמים וימלא את חסרונו.

הגש"פ 'לית חן'

שיר של הודאה בלא בקשה

"ונודה לה שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו"

ידועה היא השאלה: מדוע זקוקים אנו לשיר חדש, וכי איזה חסרון יש בשיר הישן?

פרש הגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל:

יסוד ידוע הוא בהלכות תפלה (ראה ש"ת הארץ על התורה) בראשית כט (ל) שתמיד יש להסמיך בקשה להודאה. יסוד זה נפר אף בברכה זו, שלאחר ההודאה על הערב - "אשר גאלנו", מיד אנו מבקשים על העתיד: "כן... יציענו ה' אלקינו... למועדים" (ראה ש"ת דברי יצבי, לקוטים סי' כה).

עבדה זאת מתקפה לתקופת הגלות, אך לעתיד לבוא. כאשר יתגשמו נבואות אחרית הימים ושוב לא תבא צרה בנבלנו, אז נשבח ונודה ללא צורך בבקשה, כנאמר (ישעיהו טו ז): 'כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים', הינו שרק 'עמים' יצטרכו לבית תפלה - להתפלל ולהתחנן בו, אך בעברוננו יהיה בית המקדש כבית שבח בלבד. לכן מבקשים אנו בסיום הברכה: "ונודה לה שיר חדש על גאלתנו" - כי עד לגאלתנו יהיה השיר של שבח ושל הודאה, ומעתה הגאלה יהיה בו שבח בלבד.

הגש"פ 'דברי שאול'

בהתקרב ימי חג הפסח - חג האמונה, הנה לכם עצה נפלאה מרבנו בחיי (שמות יד א) שבאמצעותה תוכלו להשריש אמונה בלב ילדיכם:
"ומפני שהאמונה יסוד כל התורה כלה, תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה בתפלה ובברכות לענות אמן, שהוא נגזר מלשון אמונה."
ויכבר פסק הרמ"א (או"ח קכד ז):
"וילמד את בניו הקטנים שיענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן, יש לו חלק לעולם הבא."
חג הפסח - כלנו מתחזקים בענית אמן ובאמירת ברכות השחר בתברוא!

כמה מעלות טובות למקום עלינו

מהות הפיוט ומקורו

בסדר ההגדה אומרים אנו את הפיוט הקדמון: "כמה מעלות טובות למקום עלינו", שבו מונים אנו את מעלות ה' ואת חסדיו שגמל עמנו בהשגחה פרטית, כשכל מעלה מסתיימת במלה 'דינו'.

מקורו של פיוט זה קדמון עד מאד. אמנם לא נזכר הוא בסדר ההגדה המוכר במסילתא, אך הוא נזכר בסדר ההגדה של רב סעדיה גאון, והעיד רבי אברהם בן הרמב"ם שאבי ה' רגיל לאומרו (מעשה רחוק על הרמב"ם בסדר ההגדה).

את סבת מקומו של הפיוט בסדר ההגדה באר הרשב"ץ (הגש"פ וראה בפתח"ל) שענינו הוא המשך לדברי בעל ההגדה הקודמים: "מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", שבהם הזכרנו את כל הפרשה שאומר מביא הבכורים לפני הפהו, בעת הבריא את פריו הקטן כמנחת תודה לבורא יתברך על אין סוף הטובות שגמל עמו. ובטרם יתקרא הבורא ברחמי לקבל את מנחתו, מקדים הוא לפרט את כל הטובות העצומות שזכה להן מידי הבורא, החל מארמי אבד אבי ועד ליציאת מצרים.

פיוט זה הוא כעין המשך לפרשת בכורים שקדמה לו, שאחר שפרטנו בה את הנסים שארעו לישראל עד ליציאת מצרים, ממשיכים אנו לפרט ולתאר את הנסים שנגעשו לישראל משעה שצאו ממצרים ואילך, עד כניסתם לארץ ובנין בית המקדש - מקום הבאת הבכורים.

במדרש הגדה למפ"ב כתב שפייט זה הוא כעין פתיחה לאמירת הלל: לאחר שסיימו לפרט את כל נסי יציאת מצרים, בטרם נגש לאמירת הלל בהתלהבות, חובה עלינו להקדים לאמירת פיוט זה, שבו מצהירים אנו על הכרתנו בכך שכל נס שארע לנו היה ראוי להלל בפני עצמו.

כמה מעלות טובות למקום עלינו

הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב (קדושת לוי דרוש לפסח, וכע"ז כמה הש"ש מס' פסחים רה) תמה על פשר הלשון 'למקום עלינו' הלאו מן הדין היה לומר: מהמקום עלינו? ובאר על פי דרכו, כי בשל רב רחמי של הבורא יתברך על בוראו, יש לו נחת רוח מקד שנהגים הם מן הטובות הרבות שהוא משפיע עליהם, ונמצא ששתי בחינות יש בטובות אלו: למקום, ועליו.

דינו? או דינו!

בפשוטו, מלת 'דינו' נאמרת כקביעת עגדה, ומשמעותה היא שאפלו היה הקדוש ברוך הוא עושה עמנו אך ורק נס זה, יכולים היינו להסתפק בו לבדו.

אך רבים ממפרשי ההגדה תמהו, איש איש בדרכו, כיצד ניתן לומר על כל נס שהיינו יכולים להסתפק בו בלבד, כגון: 'אלו קרבנו לפני ה' סיני ולא נתן לנו את התורה', הרי כל אחד מן הנסים המונים בפיוט זה הוא פרט מתהליך בנינו של עם ישראל, ובהעדר אחד מהם חסרם היינו חסרון גדול?

באר המלבי"ם במדרש הגדה, כי ודאי שאינו באים שדי היה לנו באחד מן הנסים, אלא שדי בכל אחד מן הנסים כדי שנתחייב להודות עליו בפני עצמו.

הוסיף ואמר על כך הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל: שלא לחנם האריך בעל ההגדה בפיוט 'דינו', שבו אנו מודים על כל תהליך ושלב בנאמלת מצרים: אלא כדי ללמדנו שטעונום לא נסתפק בהודאה כללית, אלא עלינו לפרט תמיד לפרטי פרטים את כל החסד שעושה עמנו הקדוש ברוך הוא בכל עת ובכל רגע (איש חסיד היה עמ' שפ"ד).

באופן אחר באר בהגדת 'מעשי ה' לרבי אליעזר אשכנזי, שלשון 'דינו' היא בדרך תמיהה: וכי דינו בנס זה? כלומר: וכי היינו יכולים להגיע לשלמותנו בלעדי? ובדרך משל דמה זאת המלה שהמליך את אחד מאוהביו למושל על מדינה פלוגנית. ביום מן הימים הגיע לבקרו ומצא שאינו יודע גנאי מלכות, לכן מהר ללמדו טכסיים מלכות. לאחר מכן ראה שאין לו בגדי מלכה והעניק לו אותם, וכן הלאה דגל לו לכל מחסורו וכן העלה ונדל את שמו עד שנגשם בדרגותיו. כשהגיע לרום המעלה ולפסגת הרוממות, וכבר הבין גנאי מלכות מה הם, שבח אוהב המלך את מלכו ואמר: 'הנה עתה רואה אני שכל פרט ופרט שהעניגני המלך נהוץ היה לי עד מאד, ולא היתה לי אפשרות להתקדם בלעדי'.

כך גם אנו, לאחר שאינו כבר להגיע לארץ ישראל ולבית הבחירה, יכולים לראות ולהבין כיצד כל פרט מאז יציאתנו ממצרים ועד הגיענו לארץ ישראל ולבנין בית המקדש הנו נדבך חשוב והכרחי, לכן כאשר משבחים אנו את מלכנו ומזכירים את חסדו, תמהים על כל מעלה ומעלה: הכיצד יכלנו להגיע לשלמותנו בלעדיה?

כנגד מה תקנו ט"ו שבחים אלו?

יש שכתבו (ר"י בר קור, רומח, אבן עזר ועוד) כי חמשה עשר השבחים שעליהם אנו מודים ב'דינו' תקנו כנגד ט"ו ישרי המעלות שמתן דוד המלך בנחלים (המעלות - ע"ש ט"ו המעלות שהי בבית המקדש). והוסיף המהר"ל כי הפסע שמנו רק ט"ו מעלות, הוא כיון שאחר ט"ו מעלות נתן רק לודת, כפי שרואים אנו שהלכנה עולה בכל חדש ט"ו ימים, ויודעת בחמשה עשר הימים שלאחר מכן.

הגר"א כתב שהם כנגד ט"ו הדורות שהיו מאברהם אבינו - אבי אמתנו, ועד לשלמה המלך שבנה את בית המקדש, ואלו הם: אברהם, יצחק, יעקב, יהודה, פרוץ, חצרון, רם, עמינדב, חושון, שלמון, בעז, עובד, ישי, דוד ושלמה.

ובהגש"פ ינגד שמואל לאחד מגאוני ספרד הראשונים כתב שנגד ט"ו מעלות אלו תקנו ט"ו פעמים את האות כו בתפלת 'אמת ויציב', שיחד עם האות א' של 'אמת' הן בגימטריה צ"ב בגימטריה א"ת שמשמעותה אמת. כי באמירת 'אמת ויציב' אנו עומתים את פרשת יציאת מצרים לפרשת יציאת מצרים.

החסד שבהרגת הבכורות תחלה

רבים קדקדו בלשון: 'אלו עשה באלהיה ולא הרג את בכוריהם דינו', הרי כתוב מפרש הוא: 'הפיתיה כל בכור...' (שמות יב יב) ורק לאחר מכן נאמר: 'ויכלל אלהי מצרים אעשה שפטים' (שם), ונמצא אפוא שהרגת הבכורים קדמה לעשיית השפטים באלהיהם.

באר הרב הקדוש ה' שר שלום' מבעולת אבדע במוקדם עבודה זרה (נב"ב) מבאר כי כחלק ממצות בטול העבודה זרה יש לבטל אף את משמשיה, אך אם הקדים ובטל את העבודה הזרה, ממילא התבטלו משמשיה. והנה, בכלבו' (סי' נח) מבאר שהבכורים היו הכמרים בבתי העבודה הזרה שבמצרים ועל כן היה מן הדין לבטלם, אך אלו היו מקדים הקדוש ברוך הוא לפגע באלהי מצרים בסדר הפתוב, טוב לא היה לו צורך לעשות דין בבכורים שהיו משמשיהם.

על כך אנו מודים בפיוט זה: 'אלו עשה באלהיהם ולא הרג את בכוריהם דינו' - שאלו הקדים הקדוש ברוך הוא לפגע באלהי מצרים, דינו כי ממילא לא היה צורך להפרע מהבכורים. אם כן חסד עשה ה' בכך שהקדים והרג את הבכורים לפני שפגע באלהי מצרים, כך זכינו שפגע משניהם גם יחד (הגש"פ אוצרותיהם של צדיקים).

מסירות נפש שהובילה לפסגות

ידוע היה הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל באש אהבת השם שבערה בקרבו ללא אות. אש זו אשר אפינה כל כך את דעותיו הסוחפות שבהן הליהי לבבות ישראל לתורה ולעבודת השם, הפכה ללבה רותחת בכל עת שהיה הוא גופו עוסק במצוות. כל מצוה שהיא, יבין אדם להבירו או יבין אדם למקום, קבלה אצלו משמעות מלאה; הוא היה נכנס אליה בכל תקפו וכחו ולא היה מניח כל מאמץ שבעולם כדי לקימה בשלמות.

חלק נכבד מחייו הקדיש רבי שמשון לנושא התפלה, שאותה הגדירו חז"ל (ברכות ו ב ושי"ט) כ'בכורים העומדים ברומם של עולם בני אדם מזלזלים בהם'. לא פלא אפוא כי רבות מהדרשות שמסר בחייו הקדשו לחזק עבודה זו, ואף חברו מיוחד בשם 'שערים בתפלה' הקדיש לרוממה ולפארה.

בערב פסחים נכרה מעלתו באופן מיוחד: ההכנות לחג היו נעשות בידי בדחילו ורחימו, מתוך כבוד ראש שקשה למצא דמותו ומבלי להחמיץ ולו פרט קטן שיזכר להעלות את איכות המצוה לשמי רום.

כמה סמלית הייתה העבדה שאף פטירתו הטרגית ארעה בערב בדיקת חמץ, בשבוע מופע חזק בהלכה התורה, ששכל כדרכו במעשי חסד ובהכנות לחג הפסח הממשימש ובא.

*

במשך השנים נסו רבים לדלות ממנו את סודו; כיצד זכה להתרומם לפסגות גבוהות כל כך ומהיכן התחילה עליותו, אולם הוא בענותותו לא אבה לספר, עד לאותה עת רצון שבה חלתי לשחרף את מקורביו, וכה היו דבריו:

"בהיותי תלמיד בישיבת בריסק התגוררתי בדירה המשפחה לי ולכמה חברים נוספים. כיון שהייתי בן חז"ל ולא שבת לבית לחג הפסח, נוצר מצב שבלידי בדיקת חמץ נותרתי לבדי בדיקה, כך שהטלתי על עצות בדיקת חמץ בדיקה כלה.

הדירה הגדולה הייתה ישנה ומזנחת למדי, כך שתהליך הבדיקה נמשך אל עמק הלילה. במשך כמה שעות עמלתי לבדק חדר אחר חדר, במצב שהיה כרוך במאמץ נכר של פניו חפצים שהריעו למלאכה, ועוד כהנה וכהנה מפריעים ומעכבים. סוף סוף סימתי את המלאכה, קרוב לחצות הלילה. צנחתי על הכסא בתשישות, עיני נגוע, אך חזרו בתחושת סוקר.

אלא שדבר מה הטריד אותם את מנוחתו; נזכרתי בעלית הגג, ששלף אף שהייתה משתפת כלל דרי הבנין, והכל היו חברים בבדיקתה, ידעתי כי אם לא אבדק אותה - ישיגה זאת.

בלבי התחוללה מלחמה: מצד אחד הייתי תשוש ועיף, וגם ידעתי כי מלאתי זה מכבר את חובתי ההלכתית מעל ועברך לנדרש ממני, אולם מאידך, ידעתי כי מחשבות אלו מקורן בצניעות החמור, ומצד הדין להתחלה עלי' לבדק את עלית הגג.

אחר דקות ספורות של התחבטות, נמלה בלבי ההחלטה: לא להפגע! החלטתי לקים את המצוה באופן משלים ובמסירות נפש, ומיד טפסתי בשאריה כחותי לעלית הגג. כשפתחתי את הדלת הרעועה והדלקתי את האור, עמדתי המום מן הפתחה שנגלה למול עיני; נכר היה ששנים רבות לא נקתה העליה כלל וכלל. הרצפה הייתה מכסה בשכבה עבה של אבק סמיך, ובכל פנה ופנה התגללו חפצים בערבוביה מחללית.

'וכל אדם צריך לכבד חזרוני קדם הבדיקה' - נזכרתי בהלכה המפורשת בשולחן ערוך, אולם העיפות ששפטה בכל אבר, כמעט וקרמתי לי להתיאש.

אלא שאז נזכרתי כי גמרתי אומר לקום את המצוה במסירות נפש ויהי מה! וכך, כאלו לא סימתי זה עתה מלאכה מפורכת ומתישה בת כמה שעות, אורתי את שארית כחותי, מלאתי דלי מים והתחלתי במלאכה.

זר כי היה נקלע לעלית הגג באותה שעה, היה נתקף בהלם מהמראה המוזר שלפניו: בחור ישיב אמריקני טפוס מבוסס בבז' ובטיס ועוסק במלאכת נקוי של מקום שפנימני וצדקה בו רגל אדם, וכל אור לאחר ציוד הליל של ערב פסח...

רק קרוב לעלות השחר הלכתי יסוף סוף לבדק את החמץ, ששכל גופי רועד מהמאמץ העצום והעיפות המתישה, אולם סימתי כבר עלה השחר. במקור, לאחר התפלה קוייתי לנחם קומתי, אלא שפרדות מנועים, אולם ברנע שהתחלתי להחפץ שכחתי מהלכי; מין על אף התשישות והעיפות הזוהרה.

ערם תפלת ערבית של ליל הסדר הרהרתי לעצמי בעגמה; מי יודע איזה סדר צפוי להיות לי אחר שהעיפות תכריע אותי, ומי מדבר על ארבע הכוסות שעלי לשמות... נגשתי לתפלה ברנשות מערבים, אולם ברנע שהתחלתי להחפץ שכחתי מהלכי; מין רוח קדושה החלה לאפף אותי, ותחושה מתקה שכמוה לא חשתי מעולם מלאה את כל חושי.

באותה תחושה מרוממת ומיוחדת התחלתי בסדר הלילה, ולמרב הפלא לא חשתי בעיפות כלל. להפך, הייתי זרוך כלי שלא לבזבז ולו רגע אחד מהלילה הקדוש. נראיתי את ההגדה בהתרומומות נפש מיוחדת, ולבי עלה על דעותי משמחה שכן טעם מתק שכוף ממלות ההגדה לא עימתי מעי!

אף את יתר מצוות הלילה, כאכילת המצה והמרור ושתית ארבע הכוסות, קיימתי בהתרומומות רוח בלתי רגילה. העיפות לא נגעה אלי כלל ועקר, והרגשתי בכל ישותי שאני מוכן למסד נפש על קיומן של המצוות.

הפכתי לדאג אחר: חשתי קרבת אלקים אמיתית, ואור גדול אפף אותי למשך כל הסדר, עד אחר ציוד הלילה. לגדל פלאותי, גם אחר סיום הסדר לא הייתי מסוגל לזכר ליטן. נותרתי עיני כל הלילה ועסקתי בספור יציאת מצרים עד אור הבקר.

הפתחתי לגלות כי התרומומות הנפש שבה הייתי שרירי בליל הסדר המשיכה ללוות אותי גם ביום-טוב שלמחרת, ולא סרה ממני גם בימי חול המועד. נצליתי את ימי המועד לשקידה עצומה בתורה ובתפלה. נתן לומר שלא עסקתי בימי אותו הפסח בשום דבר, מלבד קרבת אלקים.

באותה שנה חל שבעי של פסח בערב שבת, ובעת תפלת המנחה של יום שבעי של פסח על דמעות בעיני. חששתי מאד מן התפוגג ממוני רוח הקדושה עם סיום ימי הפסח והמפער ליום השבת. התחננתי במחובבה כי יום השבת בודאי מקדש מהיום טוב שלפניו. החלטתי לנסות להמשיך בעליתי הרוחנית וקוייתי להמשיך סיוע מקורם.

ואכן, באותה שבת חשתי לראשונה את עמקה הערב והמתקן של שבת קדש, ולראשונה נבנית את מהות קדש שבתה.

ומאז החלתי על עליתי!... "אם יש בי משהו היום", סיב רבי שמשון לשחרף את סודו המפעים, הרי שהכל מכהה של מצוה אחת מדברנו, מצות בדיקת חמץ, שאנחותי בה! קיימתי במסירות נפש!" הגש"פ תפארת שמשון בהקדמה

עיצובי shay